

प्रदेश लोक सेवा आयोग

कोशी प्रदेश, विराटनगर

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत कृषि सेवा, भेरेरिनरी, ला.पो. एण्ड डे.डे. र फिसरिज समूह, चौथो तहका

पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

पाठ्यक्रमको रूपरेखा: यस पाठ्यक्रमको आधारमा निम्नानुसार दुई चरणमा परीक्षा लिइने छ :

प्रथम चरण: लिखित परीक्षा

द्वितीय चरण: अन्तर्वार्ता

पूर्णाङ्क: २००

पूर्णाङ्क :- ३०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

प्रथम चरण: लिखित परीक्षा

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या अङ्कभार	समय
प्रथम	सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job based-knowledge)	१००	४०	वस्तुगत बहुवैकल्पिक प्रश्न (MCQs)	Section A: २० प्रश्नx२ अङ्क=४० अङ्क Section B: २० प्रश्नx२ अङ्क=४० अङ्क Section C: १० प्रश्नx२ अङ्क=२० अङ्क	४५ मिनेट
द्वितीय		१००	४०	विषयगत (Subjective)	Section A: २ प्रश्नx १० अङ्क=२०अङ्क ४ प्रश्नx ५ अङ्क=२० अङ्क Section B: २ प्रश्नx १० अङ्क=२०अङ्क ४ प्रश्नx ५ अङ्क=२० अङ्क Section C: ४ प्रश्नx ५ अङ्क=२० अङ्क	२ घण्टा ३० मिनेट

द्वितीय चरण: अन्तर्वार्ता

विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	समय
अन्तर्वार्ता	३०	मौखिक	

द्रष्टव्य :

- यो पाठ्यक्रमको योजनालाई प्रथम चरण र द्वितीय चरण गरी दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ ।
- लिखित परीक्षाको प्रश्नपत्रको माध्यम भाषा सामान्यतया पाठ्यक्रमको विषयवस्तु जुन भाषामा दिइएको छ, सोही भाषाको आधारमा नेपाली वा अंग्रेजीमध्ये कुनै एक मात्र भाषा हुनेछ । विषयवस्तुका आधारमा कुनै खण्डको नेपाली वा अङ्ग्रेजी भाषा प्रयोग गर्ने वा विषयवस्तुलाई स्पष्ट गर्नुपर्ने अवस्थामा दुवै भाषासमेत प्रयोग गर्न सकिने छ ।
- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुनेछ ।
- प्रथम पत्र र द्वितीय पत्रको लिखित परीक्षा छुट्टाछुट्टै हुनेछ । दुवै पत्रको लिखित परीक्षा एकै दिन वा छुट्टाछुट्टै दिनमा लिन सकिनेछ ।
- वस्तुगत बहुवैकल्पिक (Multiple Choice) प्रश्नको गलत उत्तर दिएमा प्रत्येक गलत उत्तरबापत २० प्रतिशत अङ्क कट्टा गरिनेछ । तर, उत्तर नदिएमा त्यसबापत अङ्क दिइने छैन र अङ्क कट्टा पनि गरिने छैन ।
- वस्तुगत बहुवैकल्पिक प्रश्न हुने परीक्षामा OMR उत्तरपुस्तिका प्रयोग भएकोमा निर्देशित स्थानमा निर्देशन बमोजिम Bubble लगाउने र OMR बाहेकको उत्तरपुस्तिका प्रयोग भएकोमा परीक्षार्थीले उत्तर लेख्दा अंग्रेजी Capital letters: A, B, C, D मा लेख्नुपर्नेछ । Small letters: a, b, c, d मा लेखेको वा अन्य कुनै सङ्केत गरेको भए त्यस्तो उत्तरपुस्तिका रद्द हुनेछ ।
- बहुवैकल्पिक प्रश्न हुने परीक्षामा कुनै प्रकारको क्याल्कुलेटर (Calculator) वा कुनै पनि प्रकारको विद्युतीय उपकरण साथमा राख्न वा प्रयोग गर्न पाइने छैन ।
- विषयगत प्रश्नहरूको हकमा तोकिएको अङ्कको एउटा लामो प्रश्न वा एउटै प्रश्नका दुई वा दुईभन्दा बढी भाग (Two or more parts of a single question) वा एउटा प्रश्न अन्तर्गत दुई वा बढी टिप्पणीहरू (Short notes) सोध्न सकिने छ ।
- विषयगत प्रश्न हुने पत्रमा प्रत्येक खण्डका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन् । परीक्षार्थीले प्रत्येक खण्डका प्रश्नको उत्तर सोही खण्डको उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ । एउटै उत्तरपुस्तिकामा एक भन्दा बढी खण्डको उत्तर लेखेमा सम्बन्धित खण्ड बाहेक अन्य खण्डको उत्तर परीक्षण गरिने छैन ।
- परीक्षामा सोधिने प्रश्नसंख्या, अङ्क र अङ्कभार परीक्षा योजना वा सम्बन्धित पत्र/विषयमा दिइएअनुसार हुनेछ ।
- यस पाठ्यक्रम योजना अन्तर्गतका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि पाठ्यक्रममा परेका कानून, ऐन, नियम तथा नीतिहरू परीक्षाको मितिभन्दा ३(तीन) महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाइएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ ।
- प्रथम चरण (First Phase) अन्तर्गत प्रथम पत्रको लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय पत्रको लिखित परीक्षामा सम्मिलित गराउन सकिने छ ।
- प्रथम चरणको दुवै पत्रको परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको परीक्षामा सम्मिलित गराइनेछ ।

पाठ्यक्रम लागू मिति: २०८१/१०/२४

प्रदेश लोक सेवा आयोग
कोशी प्रदेश, विराटनगर
प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत कृषि सेवा, भेटेरिनरी, ला.पो. एण्ड डे.डे. र फिसरिज समूह, चौथो तहका
पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम
प्रथम र द्वितीय पत्र
सेवा सम्बन्धित कार्य-ज्ञान (Job based knowledge)

खण्ड (Section) (A)

१. कृषि, पशुपन्छी तथा मत्स्य सम्बन्धी सामान्य जानकारी

- १.१ नेपालको संविधानमा कृषि तथा खाद्य सम्बन्धी व्यवस्था
- १.२ पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा ऐन, २०५५ तथा नियमावली, २०५६
- १.३ पशु वधशाला तथा मासु जाँच ऐन, २०५५ तथा नियमावली, २०५७
- १.४ दाना पदार्थ ऐन, २०३३ र नियमावली, २०४१
- १.५ पन्छीपालन नीति, २०६८
- १.६ पशु ढुवानी मापदण्ड, २०६४
- १.७ राष्ट्रिय पशु प्रजनन नीति, २०७८
- १.८ राष्ट्रिय दुग्ध विकास नीति, २०७८
- १.९ राष्ट्रिय मत्स्य विकास नीति, २०७९
- १.१० पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायी परिषद् ऐन, २०७९
- १.११ कृषि व्यवसाय प्रवर्धन अनुदान ऐन, २०७७ तथा नियमावली, २०७८ (कोशी प्रदेश)
- १.१२ कोशी प्रदेशको आवधिक योजनामा पशुपन्छी र मत्स्य क्षेत्रको प्राथमिकता, लक्ष्य, उद्देश्य, कार्यक्रम एवं कार्यान्वयन रणनीति
- १.१३ वर्तमान संघीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहमा कृषि सेवाको संरचना
- १.१४ कृषि, पशुपन्छी र मत्स्य अनुसन्धानको संरचना तथा भूमिका
- १.१५ नेपालमा पशुपन्छी तथा मत्स्यपालनको संक्षिप्त इतिहास, वर्तमान अवस्था र उत्पादन
- १.१६ नेपाल र कोशी प्रदेशको अर्थतन्त्रमा पशुपन्छी तथा मत्स्य विकासको महत्व तथा योगदान र यी क्षेत्रका र प्रमुख समस्याहरू
- १.१७ पशुपन्छी तथा मत्स्य विकासका लागि कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यक्रम तर्जुमाका आधारहरू र प्रदेश र स्थानीय सरकारको भूमिका
- १.१८ संघीयतामा पशुपन्छी तथा मत्स्य क्षेत्रको विकास कार्यक्रममा प्रदेश तथा स्थानीय तहहरूको भूमिका
- १.१९ कृषि, पशुपन्छी तथा जडिबुटी बीमा निर्देशिका, २०७९, पशुपन्छी र मत्स्य विमा सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था
- १.२० पशुपन्छी तथा मत्स्यको दिगो एवं व्यावसायिक उत्पादन
- १.२१ पशुपन्छी र मत्स्य विकासमा तालिम तथा प्रसारको महत्व, विभिन्न तरिकाहरू, सीमितता र प्रभावकारिता
- १.२२ पशुपन्छी र मत्स्य विकासमा सार्वजनिक निजी र सहकारी क्षेत्रको भूमिका समूह निजी पद्धति प्रक्रिया र कार्यान्वयन तथा अगुवा कृषक छनौटको आधार, भूमिका र परिचालन
- १.२३ कार्यक्रम कार्यान्वयनमा सुपरिवेक्षण, अनुगमन एवं मूल्याङ्कनको भूमिका
- १.२४ पशुपन्छी क्षेत्रको विकासमा पूँजी, प्रविधि पूर्वाधार र प्रसारको महत्व
- १.२५ कृषि विकास रणनीति र दिगो विकास लक्ष्यमा पशुपन्छी र मत्स्य क्षेत्र सम्बन्धी व्यवस्था परिलक्षित गरेका कृषि सम्बन्धी प्रमुख उद्देश्यहरू
- १.२६ विभिन्न पशु स्वास्थ्य संगठन (WOAH) सम्बन्धी सामान्य जानकारी
- १.२७ पशु कल्याणबारे सामान्य जानकारी

प्रदेश लोक सेवा आयोग

कोशी प्रदेश, विराटनगर

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत कृषि सेवा, भेटरिनरी, ला.पो. एण्ड डे.डे. र फिसरिज समूह, चौथो तहका पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

२. भेटरिनरी:

- २.१ आन्तरिक परजीवी (Internal Parasite): नाम्ले जुका (Liverfluke), गोलो जुका (Round Worm), फिते जुका (Tape Worm), कक्सिडियोसिस(Coccidiosis), रक्त परिजीवी (Blood protozoan diseases) का प्रमुख लक्षण, उपचार तथा रोकथाम
- २.२ बाह्य परजीवी (External Parasite): किर्ना (Tick), जुम्मा (Lice), उपियाँ (Fleas) तथा लुतो (Mange) का प्रमुख लक्षण, उपचार तथा रोकथाम
- २.३ प्रमुख ब्याक्टेरियल रोगहरू (Bacterial Diseases): भ्यागुते रोग (Haemorrhagic septicaemia), पटके रोग (Anthrax), चरचरे रोग (Black quarter), इन्टेरोटोक्सेमिया (Enterotoxemia), थुनेलो (Mastitis), क्षयरोग र जोन्सरोग (Tuberculosis & John's Disease), काफ स्कोर र कोलिब्यासिलोसिस (Calf Scour & Colibacillosis), फाउलटाइफाइड (Fowl typhoid), कुखुराको हैजा (Fowl Cholera), पुलोरम (Pullorum), खुर कुहिने रोग (Foot Rot), ब्रुसेलोसिस (Brucellosis) र माइकोप्लाज्मोसिस (Mycoplasmosis) आदिका प्रमुख लक्षण, उपचार तथा रोकथाम
- २.४ प्रमुख भाइरल रोगहरू (Viral Diseases): गौगोटी (Rinderpest), पि.पि.आर (PPR), एभियन ईन्फ्लुएन्जा (Avian Influenza), एभियन लिम्फोइड ल्युकोसिस (Avian lymphoid leucosis), खोरेत (Foot & Mouth Disease), लम्पी स्किन डिजिज (Lumpy skin disease), रेबिज (Rabies), स्वाईनफिभर (Classical/African Swine Fever), Porcine reproductive and respiratory syndrome, कुखुराको विफर (Fowl Pox), गम्बोरो (Gumboro), रानीखेत (Ranikhet) तथा म्यारेक्स रोग (Marek's Disease) आदिका प्रमुख लक्षण, उपचार तथा रोकथाम
- २.५ गाइ भैसीमा प्रजनन सम्बन्धी विकृति (Reproductive Disorders) तथा समस्याहरूको कारण, लक्षण, उपचार तथा रोकथाम
 - २.५.१ साल नझर्ने (Retention of Placenta)
 - २.५.२ तुहिने (Abortion)
 - २.५.३ डिस्टोक्रिया (Dystokia)
 - २.५.४ बाँझोपन (Infertility) संक्रामक रोगहरूबाट र पौष्टिक तत्वको कमीबाट हुने
- २.६ प्राथमिकता प्राप्त जुनोटिक रोगहरू (Zoonotic diseases): दूध तथा मासुबाट सर्ने रोगहरू
- २.७ पशुपन्छीमा भिटामिन र खनिजको कमीबाट हुने रोगहरू
- २.८ गाई भैसी हुने मेटाबोलिक रोगहरू (Metabolic Diseases): Milk fever, Ketosis, Downers cow syndrome, Hypomagnesemia
- २.९ दुसी तथा दुसीजन्य पर्दाथबाट हुने रोगहरू (Fungal and mycotoxin diseases)
- २.१० पशुपन्छी रोग निदानका आधारभूत प्रयोगशाला प्रविधिहरू (गोबर, दूध, रगत, पिसाब, चर्मरोग, आदि)
- २.११ आधारभूत प्रयोगशाला उपकरणहरू तथा निर्मलीकरणका तरीकाहरू
- २.१२ रोग पहिचानको लागि नमूना संकलन तथा संप्रेषण विधि
- २.१३ Vaccination schedule for poultry, cow, buffalo, goat/sheep, pig.
- २.१४ एन्टिमाइक्रोबियल रेसिस्ट्यान्सको अवधारणा (Antimicrobial resistance): एन्टिबायोटिक रेजिड्यु

खण्ड (Section) (B)

३. लाइभस्टक, पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेन्ट

- ३.१ गाईभैसीका जातहरू, तिनीहरूको शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
 - ३.१.१ गाईका उन्नत जात: जर्सी, होलिस्टन फ्रिजियन, ब्राउन स्वीस, हरियाना, साहिवाल
 - ३.१.२ गाईका स्थानीय जात: सिरी, अछामी, लुलु, खैला, तराई गाई, पहाडी गाई, चौरी

प्रदेश लोक सेवा आयोग

कोशी प्रदेश, विराटनगर

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत कृषि सेवा, भेटेरिनरी, ला.पो. एण्ड डे.डे. र फिसरिज समूह, चौथो तहका पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- ३.१.३ भैंसीका उन्नत जात: मुर्दा, निलीरवि, जफरावादी
- ३.१.४ भैंसीका स्थानीय जात: लिमे, पारकोटे र गड्डी
- ३.२ उन्नत तथा स्थानीय जातका बाखाहरू, तिनीहरूको शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
 - ३.२.१ उन्नत जातहरू: जमुनापारी, वोयर, बारबरी, सानन्, बिटल
 - ३.२.२ स्थानीय जातहरू: च्याँडुग्रा, सिन्हाल, खरी (पहाडी), तराई बाखा
- ३.३ उन्नत तथा स्थानीय जातका भेडाहरू, तिनीहरूको शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
 - ३.३.१ उन्नत जातहरू: मेरिनो, रामबुलेट, पोलवर्थ, बोर्डरलाइसेयटर, रोमनीमार्स
 - ३.३.२ स्थानीय जातहरू: भ्याङ्गलुङ्ग, बरुवाल, कागे, लाम्पुच्छे
- ३.४ उन्नत तथा स्थानीय जातका सुंगुरहरू, तिनीहरूको शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
 - ३.४.१ उन्नत जातहरू: ल्याण्डरेस, योर्कशायर, ह्याम्पशायर, ड्युरोक, पाखिबास कालो
 - ३.४.२ स्थानीय जातहरू: च्वाँचे, हुर्दा, बामपुड्के
- ३.५ उन्नत तथा स्थानीय जातका कुखुराहरू
 - ३.५.१ उन्नत कुखुराका जातहरू: न्यूहेम्पशायर, अष्ट्रालोर्प, व्हाईट लेगहर्न, गिरीराज, कडकनाथ
 - ३.५.२ कुखुराका स्थानीय जातहरू: साकिनी, घाँटिखुइले, प्वाँखउल्ले
- ३.६ टर्की, बट्टाई, हाँस, लौकाटको शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
- ३.७ खरायो: ऊन तथा मासुको लागि पालिने खरायोका जातहरू र तिनीहरूको विशेषता
- ३.८ पशुपन्छीमा नश्व सुधारका उपायहरू त्यसको महत्व र प्राविधिक पक्ष
- ३.९ भाले खोजेको पोथीको लक्षण तथा प्रजनन गराउने उपयुक्त समय
- ३.१० कृत्रिम गर्भाधानको महत्व र विधि, यसमा प्रयोग हुने उपकरणहरू, ऋतुचक्र, प्रजननसँग सम्बन्धित हर्मनहरू
- ३.११ पौष्टिक तत्वहरूको वर्गीकरण: पानी, कार्बोहाइड्रेट, प्रोटीन, चिल्लो पदार्थ, भिटामिन र खनिज पदार्थ तथा तिनका गुणहरू
- ३.१२ पशुपन्छीहरूको लागि उत्पादन सन्तुलित दानाको महत्व तयार गर्ने विधि पशु आहारमा प्रोबायोटिक्स (Probiotics) प्रयोगका फाइदाहरू
- ३.१३ घाँसपात संरक्षण: हे र साइलेज बनाउने विधि, महत्व र गुणहरू
- ३.१४ परालमा पोषण तत्व वृद्धिको लागि उपचार विधि
- ३.१५ स्थानीय र उन्नत चरन घाँस तथा खेतीको तरीका पशु आहारको लागि महत्वपूर्ण मानिएका कोसे अकोसे र डाले घास सम्बन्धी जानकारी
 - ३.१५.१. कोसे घाँस:- स्टाइलो, बरसिम, कुड्जु, सिराट्रो, सेन्ट्रो, बोडी, व्हाइट क्लोभर, रेडक्लोभर, कोते, लुसर्न, डेस्मोडियम, केराउ, भेच, ज्वाइन्ट भेच लगायत अन्य महत्वपूर्ण घाँसहरू
 - ३.१५.२. अकोसे घाँस:- नेपियर, पारा, सेटारिया, किक्कु, राइग्रास, कक्सफुट, जै, टिओसेन्टी, मुलाटो, अम्लिसो, लगायत अन्य घाँसहरू
 - ३.१५.३. डाले घाँसहरू:- इपिलइपिल, वडहर, कोइरालो, टाँकी, काभ्रो, पाखुरी, किम्बु, दबदबे, पैयू, बकाइनो, निमारो, भिमसेनपाती, बैस, भोटेपिपल, बाँस, कुटमिरो, भटमासे, मेन्दोला, ईन्दु, आदि।
- ३.१६ उन्नत व्यवस्था अनुसार पशुपन्छीको गोठ, खोर निर्माण र सरसफाई
- ३.१७ विभिन्न पशुपन्छीको भाले, माउ तथा बच्चाको स्याहार तथा आहारको व्यवस्थापन
- ३.१८ असल पशुपालन अभ्यास
- ३.१९ पशुपालनमा जैविक सुरक्षा (Bio-security) को महत्व तथा विधिहरू
- ३.२० दूध तथा दुग्ध पदार्थको पौष्टिक तत्व, दूध प्रशोधन (Pasteurization) गर्ने विधि

प्रदेश लोक सेवा आयोग

कोशी प्रदेश, विराटनगर

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत कृषि सेवा, भेरेरिनरी, ला.पो. एण्ड डे.डे. र फिसरिज समूह, चौथो तहका पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- ३.२१ दूध तथा दुग्धपदार्थको गुणस्तर मापदण्ड तथा परीक्षण
- ३.२२ दुग्धजन्य पदार्थहरू बनाउने विधि: क्रिम, बटर, चिज, छुर्पी, घीउ, कुरौनी (खुवा) पेडा, आइसक्रिम, दही, ललिपप, आदि बनाउने विधि
- ३.२३ बजारीकरणमा दूध विविधीकरणको महत्व

४. फिसरिज

- ४.१ माछाको बाहिरी स्वरूप, विभिन्न अंग र ती अंगका कार्यहरू
- ४.२ माछापालनको महत्त्व र माछामा पाइने पौष्टिक तत्वहरू
- ४.३ पोखरीमा पालन योग्य माछाको जातहरू र जातीय विशेषता
- ४.४ मत्स्यपालनका लागि स्थल छनौट तथा माटोको गुणस्तर बारे जानकारी
- ४.५ पोखरी निर्माणका चरणहरू र रेखाङ्कन
- ४.६ माछापालनको लागि पोखरीको तयारी व्यवस्थापन (Pre- stocking management) एवम् पोखरीका प्रकारहरू र तिनको महत्त्व बारे जानकारी
- ४.७ पोखरी तयार गरी सकेपछि गरिने कार्यहरू (Post- stocking Management)
- ४.८ पोखरीको मलिलोपना जाँच्ने विधि
- ४.९ पुरानो पोखरीको मर्मत सम्भार तथा व्यवस्थापन
- ४.१० पानीको भौतिक, रसायनिक र जैविक गुणबारे जानकारी एवम् पहिचान विधि (Detection methods)
- ४.११ माछापालनको लागि पानीको गुणस्तरका सुचकहरू र मापनस्तर
- ४.१२ मत्स्य यान्त्रीकरण र व्यावसायिक मत्स्यपालनमा यसको महत्त्व
- ४.१३ माउ माछा व्यवस्थापन एवम् परिपक्वता पहिचान र छनौट विधि
- ४.१४ मत्स्य प्रजनन तथा यसका लागि प्रयोग हुने हर्मोनहरू तथा रसायनहरू
- ४.१५ मत्स्य ह्याचरीको विभिन्न संरचनाहरू
- ४.१६ मत्स्य नर्सरी पोखरीको व्यवस्थापन
- ४.१७ मत्स्य पालन गर्न मत्स्य भुराको छनौट, स्टकिङ साइज, दर र प्रजनन समयबारे जानकारी
- ४.१८ माछाको लागि आवश्यक पोषण र पाइने स्रोत बारे जानकारी
- ४.१९ स्थानीय स्तरमा माछाको दाना बनाउने तरिका एवम् भण्डारण विधि
- ४.२० पोखरी मत्स्यपालन (Pond fish culture),
- ४.२१ पिंजडामा मत्स्यपालन (Cage fish culture)
- ४.२२ रेसवेमा मत्स्यपालन (Raceway culture)
- ४.२३ मत्स्यपालनका तरिका (माछाको जातको आधारमा)
 - ४.२३.१ एकजातीय मत्स्यपालन (Monoculture)
 - ४.२३.२ बहुजातीय मत्स्यपालन (Polyculture)
- ४.२४ मत्स्यपालनका तरिका (सघनताको आधारमा)
 - ४.२४.१. सामान्य मत्स्यपालन (Extensive culture)
 - ४.२४.२. अर्धसघन मत्स्यपालन (Semi-intensive culture)
 - ४.२४.३. सघन मत्स्यपालन (Intensive/Super Intensive culture)
- ४.२५ एकीकृत मत्स्यपालन (Integrated fish culture) तथा व्यवस्थापन
 - ४.२५.१ धानखेतमा मत्स्यपालन (Rice - fish culture)

प्रदेश लोक सेवा आयोग

कोशी प्रदेश, विराटनगर

प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत कृषि सेवा, भेटेरिनरी, ला.पो. एण्ड डे.डे. र फिसरिज समूह, चौथो तहका पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- ४.२५.२ पशुपालन र मत्स्यपालन (Livestock and fish culture)
- ४.२५.३ फलफूल, तरकारी खेती र मत्स्यपालन (Horticulture and fish culture)
- ४.२६ मत्स्यपालनमा अपनाइएका पद्धतिहरू एवम् नवीनतम प्रविधिहरू
- ४.२७ माछापालनका जोखिमहरू एवम् मत्स्य बीमाबारे जानकारी
- ४.२८ माछापालनमा देखा पर्ने प्रतिपक्षी जीवहरू (Predators) र तिनको व्यवस्थापन विधि
- ४.२९ माछामा देखा पर्ने रोग र परजीवीहरूको पहिचान र व्यवस्थापन बारे जानकारी
- ४.३० मत्स्यपालनमा अभिलेखको महत्त्व तथा मत्स्य उत्पादन र बजारीकरण

खण्ड (Section) (C)

- ५. नेपालको संविधानको भाग १ देखि ५ र भाग १३ देखि २२ सम्म तथा अनुसूचीहरू
- ६. प्रदेश निजामती सेवा ऐन, २०७९ (कोशी प्रदेश) सम्बन्धी सामान्य जानकारी
- ७. प्रदेश निजामती सेवा नियमावली, २०८१ (कोशी प्रदेश) सम्बन्धी सामान्य जानकारी
- ८. स्थानीय सरकारी सेवा (गठन तथा सञ्चालन) ऐन, २०८० (कोशी प्रदेश) सम्बन्धी सामान्य जानकारी
- ९. प्रदेश सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०७६ (कोशी प्रदेश) सम्बन्धी सामान्य जानकारी
- १०. प्रदेश लोक सेवा आयोग ऐन, २०७६ (कोशी प्रदेश) सम्बन्धी सामान्य जानकारी
- ११. प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७८ (कोशी प्रदेश) को परिच्छेद १ र परिच्छेद ६ सम्बन्धी जानकारी
- १२. कोशी प्रदेशको योजनावद्ध विकास तथा चालु आवधिक योजनासम्बन्धी सामान्य जानकारी
- १३. सेवा समूहको पदको कार्यसँग सम्बद्ध प्रचलित कानूनी व्यवस्था बारे सामान्य जानकारी